

رپتگیں لال

(سومی)

نزار: محمد یوسف گجکی

بلوچئی اکیڈمی کوئٹہ

دپتگین لال

(سومی)

نزار: محمد يوسف گچکی

کتابخانه ملی افغانستان

کلب حق پد بلوچی اکیڈمی کوئٹہ

اولی وار : ۱۹۷۱ء

لیکھو : ( ) ایک ہزار

بہا : سے کلبدار

شنگ کنوخ : بلوچی اکیڈمی کوئٹہ

چھاپ کنوخ : قلات پریس کوئٹہ

رجسٹرڈ منسٹر ہا بلوچی : آئینہ

بند کنتت تھاموریں سہار ناکیں جمراں
 جاذت ۽ گیوت لام کارت گنجیں دراں
 برکت چہ اصحاب و امام و پیغمبران
 قبلہ ۽ پمہناد ۽ سرپ ۽ کشت کہہکراں
 سیلہ ۽ سنداں و سہال ناکیں تیہوراں
 پھٹہ در نشت سماواتیں چرخ وراں
 آپش سو ۽ بحرقل و حیوانیں زراں
 بارہ ۽ ترینت سبھی ناکیں جیحراں
 چہتری سائیل رو بگزارت مکران
 رحمتاں برپشت زمین ریچت گوہراں
 یکسر و یکسانی چہار کنڈاں ہر گوراں
 پر کنتت بستانی خدا گندیں کشوراں
 سیر کنتت ملکانی ملوکیں دانشوراں
 من قادر ۽ رحمتانی ہزار ہمت ۽ گراں
 عدل کنت انصافی پہ گنہگاریں نوکراں
 زیادتیں قحط ۽ کپتہ من ملکان امبراں

ہر سال ہر ایک کوں خونگیں براں
 ظلمتیں زاناں پہ بندہ ء حکمانی قہار
 نے کہ پہ موسم گوارنت اے بشام و بہار
 پشت کتہ رزق و روزی ء کنڈاں ہر چہار
 لیلائی گشتن روشنیں تا بانیں نہار
 گندیں کہ دھر ء جو پہ خوراں سستہ مہار
 ننگ و ناموس، لہج ء مٹے پرینتہ تہار
 بانگ و صلواتیں عالماں در شام و سہار
 حشک و تاآپین رود مزن نامیں قندہار
 من ء عبرتیں اچ تو آو واجہ حقمانی رہنما
 سال پہ سال بارانی نہ گوارنت موسم ء
 کپتگنت مرد من خواری و اندوہ و غم ء
 وش اتنت ملک من پیسری دگنیاء رم ء
 شور کتہ گہرائی دغل بازیں مردم ء
 شپتہ دگنیاء قہری دریائی کردم ء
 من ء عرض و منت انت رہتگیں ہوراں گوں شما
 شاد ہی پرای بےینگارت سر جم ء

(ک)

ایمہ ء سائیل کننت یک روچ و شپ ء
گردنگ و تنھا مور و مراگاہ ء گپ گپ ء
ایرر چنت جہل ء جہل پہ جہل دارنت یک درپ ء
سبز کننت تل و کوچہ و صحرا و کپ ء
مال خدا بند من بے دہ ء سینگار ان سرپ ء
جوڑ کننت گڈ ء زیادئیں دگنیا و نپ ء
زرتہ مہلونکار بے اختیار کلپ و ردی
نون دگہ و شیں نوبت ء پیداک بیت کدی
ھر کس ء نشتگ آئی ء دوار نیکی ننت بدی
مشرق ء باد و سارت بیت ہونکیں ودی
کیلگان قطاری کپنت جوہاں دہ صدی
کیلگانی سیما سرپ ء کشت شاہندی
دیر نہ بوتہ پہ بندہ ء بوتہ حکمانی خدا
نون دگر و شیں نوبتار و اترکت پدا
جمراں پرامی رگام بستہ ابتدا
امبر ء سال ء بند کتہ ہوراں دوریں جانب ء
روم ہزار گنجیں مصر و شام تا مغرب ء

حضرت دربار و دورت صبا و یک صبا
 مکہ و پھر و شہر تگ نو داں یک صبا
 تیز کاحت چورہ رو و ترندیں مرکب و
 منزلش گپتہ بصرہ و دریا و لب و
 گڈاے سرگوات و صرصر و بادی کشتہ
 جمران چہار کنڈاں وطن دراہ پوشتہ
 کہکراں گرنڈاں تپہور و بالاسر جتہ
 اچ گروکانی شملہ و رعہ و گور جتہ
 گورتش اے زید و دیم پما طوران و شتہ
 منزلش گپتہ من لعل شہبازی گنبد و
 ہند و سندھ و زنگبار و تا کلکتہ
 گورتگ و آبادش کتہ ملک و حرمت و
 گڈاچے پوراں رزق و روزیاں پر کتہ
 ہر کس و زرتہ پروت و دور و کر کتہ
 من ہاری ٹین سال و پروت و کرم و پر کتہ

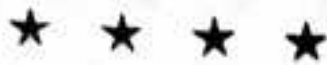
★ ★ ★ ★

★ ★ ★ ★

دم دم ء وانين من اسم الخمد ء
قدرتانی شاهین خداوند ء
کار همک پیمیں سازته خواند ء
آدمی، جن و پری چند ء
نوں دگر اختیار و نه بیت رند ء
دور باری ات پهلوانانی
فتنه انگیز و میسر و خانانی
سنگراں زر مہشتیں کمانانی
گوستگان آء پیشی باری و ثانی
صاحب ادراک و مرد حدیثانی
قصہاں تہسپیر و کسنت پسرین
گوستگان عہد و موسمان گیرین
پسیداک بوت لقمان ہز گیرین
اج قریش شہزادگ و میرین
بازتہ میر ء دور دماغ شیرین

بن طلہ کار و ہستی زریں
دست ۽ کنت آء میر مزن مرین
صاحب ادراک و مرد بہادرین
ہر کجا میر من مجلس ۽ نندان
اود ۽ پہ شرط ۽ ٹکہ ۽ بندان
تو پک پہ وعدی ہکلاں گرنندان
یک پہ یک ہورتیں ریشواں سندان
مرد پہ حرس پاگ ۽ پلواں چندان
گرببیت شمشیر و سپاہ کار
شیکلاں مرد و سجتہ سرکار
پنجگان سرشپ ۽ کتہ سیاہمار
بے قدر بریت ہم تپاکین یار
سازتہ شمشیر درانی ۽
تو پک سرطانی پہ مکرانی ۽
جمہیا شلیں پہ عربستان
پر عدوہانی کیننگ و کستان
کارچ برا جٹ و کوہی کہرستان

هر سحر دستاں ۽ ہندیں پیش شاہ ذوالجلال
سازنہ ارض و سما و شمس تاہان و ہلال
گوہر و شدریں جواہر، در نگینہ در و لال
اش سرائے چرخ گردون میگزوز انت ماہ و سال
من کتابان دیستگن چندی حقیقتیں رسال
وارتگنت کم دانشیں بے حرمتاں زفتیں خیال
من زر ۽ دور دانگنت عقل ۽ بن و بیخ و نیال
بادشاہی مملکت کرتہ جہاں سوچاں زوال
میر مقیمی کپتگنت، ہالا روانت پائمال
عاجزنت شیر من دران عیش ۽ کننت دزین شغال
مرداگر ٹیک عادت و عقل و دلیل و حرمتن
من خیالان، خوش پسندی پیش کہ داروتن
بادشاہی، تاج و دولت گون خدائی قدرتن
مومن ۽ رار و چوشپ فریاد یوم القیامتن
حق شناسان ۽ فضیلت شکر گنج و نعمتن
گر کھے عقلے نداری آئے ہزاں بے حرمتن
عاجزودر مالدی و بے زانگی بے ہر کتن

در جنک، اسپ، نپنگ و زحم و ستار،

—//—

اول گوئیهم انام رب داور

خدائی قدرتاں لاشک و ہاور

مجد مصطفیٰ آن تاج سرور

چار چیز من جہان و انت برابر

جنکی صورت و رنگ و کتہ گر

عروسی ساز کنت درین صحن بر

نقیب اچ منو و سبز و بکنت در

نراسکی گنبدان زوری نگاور

گناناں می روانت تهرڈ و الگر

سفاہالی سگارت پرچہ جوهر

امیراں پوشتہ پر زر و گوهر

نپنگ زیبا ترنت پر رمب و لشکر

پری رنگ شہم کنت مثل ستار و

برہ کنت سہت و پوشاکاں و تار و

درخشان بیت چوماہی دہ و چار و

۱:- سپاہان

۲:- پوشیت

کدینکہ ساز بیت سبز پہ سگار ء
 بپندی نقرئیں سنجان اوار ء
 ہزار اندیش زھر آپیں سگار ء
 کپیت مں دشمنان لوڈ، لوڈ اوار ء
 سراں ء ڈیل دنت دور پر ڈگار ء
 تپنگی ہکل و بہیم و توار ء
 ہزاران پاد کتن جادو ء را
 گون گہاراں شہری اولاد خندی
 پہ عنبر کاکلیں زلفان ء رندی
 جہان ء دروری کسے نہ گندی
 ہدینکہ گوہریں سبز مسک چندی
 دلیریں واجھے زین ء پہ نندی
 پہ دور و گمبذاں دستان ء بندی
 سگار ء سیکلی چرخ ء پہ رندی
 سفاہانی پہ ٹپ ء سک سندی
 مزار بہیمیں تپنگ رعدی و گرنندی
 اچائی دہشت ء کسے نہ نندی
 مروچی سمبئی دریں کمان میان
 زباد افشان کنت ہر روج سر و جان

پہ سبز ۽ ہلمہ و منزل نہ انت کران
گوزی دوریں پٹ و ڈنان پہ میدان
سفاهانی بروکین کار ایران
عجائب زیب دنت پہ منگہ و شان
تپنگی ہکل و صلواۃ و الحان
کمان میان گون گہاراں زیدارانت
مثالے چار دہی ماہ ۽ گہارانت
شپ و روچ عاشقان ۽ واؤزار انت
ہدینکہ سبز من شہبنداں قرارانت
پہ زیب و زینت ۽ سک جلوہ دارانت
سگار ۽ مل گون خاوند ۽ ہزار انت
سفاهانی میان مچ ۽ طلہ کارانت
بوقت فتنواں ساز و تیار انت
حسودان ۽ مدامی واؤزار انت
خدا پیدا کتہ دریں پری ذات
امیری گوات گر ۽ نندی گل و شات
کہیپی داب کنت شہزادہی ذات
سگار ۽ قیمت اچ چندی صد ۽ زیات
سفاهانی پہ ٹپ ۽ قہر و ظلمات

تپنگی هکل و دهشت و صلوات
قطاران ایرکنت برزیں پہ شہمات
جنک پر زیور و گنج و متاع انت
عجب شرانت کہ گون مات و پت ء انت
ہزاری گھوڑواں سبز ء ستا انت
سگار شرانت کہ مرد ء سنگت ء انت
مدام ء فکر من جنگ و فتح انت
تپنگ ء زور دہشتش جتا انت
حسودانش چو روز ء قیامت ء انت
ہدینکہ زھر گپت تیرش خطا انت
تپنگ و زحم و نریان فر و بالیں
دگرزرباف و کمخواب بے مثالیں
خریداری بیی پر گنج و مالیں
تمامان دنت ورنہ زر زوالیس
پر آء در قیمتیں مہرنگ ء لالیں

۱ اے حبر پیشی شاعران گشتہ
نقش من خط و دفتران اشہ

ہر کس ۽ لانک گون گچکی ۽ بستہ
چہ لوح محفوظ ۽ آئی قلم نستہ

۲ دل بخیل ۽ در جہان اندر، مدام شات نہ بیت
مردم ۽ نیکیں فضیلت اچ پت و مات نہ بیت

۳ ہر کسے بندیت گون گچکی ۽ میان ۽
دوست نداری وتی مال و سروجان ۽

راست تحقیق ۽ بیت پشیمان ۽
غمزدہ نندیت و پریشان ۽

گفتار ملا ولی محمد بن ملا عبدالرحمن میرواڑی

” جنگ گوک پرورش “

صدہزار شکر انت من ء گون تو آورب لا شریک
در، محمد مصطفیٰ انت صدقت صدق حقیق
بریمین و بریسار ء اربعہ اصحابنت رفیق
شیر علی و ذوالفقارنت، دل دل بازین یکطریق
پیر پیراں، غوث میراں، بادشاہ راست و حق
بہ دوستی حضرت ء فرمان کہ استن نہ فلک
اسم مگر ب، ج، م، ا، ع، ہر چہار ملک
آفرید پروردگار ء سر جم ء کلیں خلق
گڈ اچے حمد و ثنا ء من بگویم قصہ ہمیشے
پہر زوالیں شیر شکار ء شعر و گال ء حصہ ہمیشے
شہ جنابیں پہلوان ء من دل ء داشت غصہ ہمیشے
اش ابتدا تا انتہاوت سنگت من بند ہے
شکر و منت اچ کریم ء بادشاہ بحر و بر
بات من ء انت میر بلوچ خان نیک زانتیں خشک و تر
لوح محفوظ ء نوشتہ خالق ء پر کلک زر

پر گشگ چو بوتگنت سلطان فرء جنگء بیان
 ناگہاں ، صاحب برم آحتہ بما وقت و زمان
 بر حصار کوہ مرگی کرتگ ء جاہ و مکان
 نے خطر داشت اچ شہیدان نے دگر شک و گمان
 بفتتاً، بر نصف لیل ء جہجہتہ شاہی طب ء
 گون ہمبل و بیل و تباں سوار بوت ہزاری مرکب ء
 ہکل و ہیبت کنان ء دیم پما شو میں عقرب ء
 قوس و کرنا و تماشا چوکہ ساز و مطرب ء
 پہ کافرین کفار ء قتل ء مثل حیدر رستگت
 دل مزاری ء وتی اچ ہر مراد ء سستگت
 گون وتی ہمراہ ویلاں شور و مصلت کرتگت
 اچ مرکب ء زین ء کہ ایر کپت یاہلی و نتگت
 دیم پراگٹ و تلاراں بزر و بالا رفتگت
 ریفلاں گرند و گروکی یک زمانے گرتہ

۱۔ میجر براؤن اش چمے زرمشتی ضرب ء صاحب بزم سر پرتہ

۲۔ نام انت اش چما بازیں سپاہ ء چنت مسلمان بچتہ

۳۔ کولہ ء زہر دپیں تیگ ء زبان ء یک پہ یکین ء شتہ

۴۔ یک جاگہ رپتگنت گنج و مسالہ، آء خزانہ ہول کتہ

حیمہ و پوساک ساھی دوت و سدیریاں رتہ
 بزل و خیرات و سخاے پر غریباں بخشتمہ
 آء خزانہ، جمالگی سلطان فرء تقسیم کتمہ
 گون وتی بیل و سپاہ ء نون پدا امبر تر تہ
 من باغچگیں ہوری قلات ء داشتگ وار دو کتمہ
 تیگ سفاهانی برو کیں شیکلاں سک سجتہ
 ڈو مبعے ء طبل ء دمامہ پر شہیدی ء جتمہ
 زحم جنیں نوشیروانی چیدگ ء زریں متمہ
 ناگہاں وقت ء سحر آحتگت حالے شتاب
 اش محراب خان، قوم گچکی داتہ پیغام ء جواب
 پر غضب جمہجت مزار ء پاد ء شپتہ در رکاب
 بر چندنیں زین ء قرارت درور و عالیجناب
 دیم ء داشت، بر ملک مکران رفتگت جلد و شتاب
 آری ملان ء بر فتنہ، زحم جنو کیں سرہتاب
 صاحب جمالیں گچکی ء کرتہ ء سا کرے حساب
 لرزنتت بدخواہ و دشمن، جو ریں بدنیت کباب

یک ہزار و سے صد و پانزدہ ہجری در حساب ۱ عور۔ کولواہ
 ماہ رمضان بوتگت کوہنوشتنت شہد و شراب ء یک جاگہ ء

مصلحت کر تش پمے رنگ بستگش قول و قرار نام انت

من پہ ربی توکل ء ان کرتہ مرگ ء اختیار
بلکہ من یوم النشور ء، من بخاف اچ سہم نار
لشکر و فوج و عساکر نیکہ بوتنت در شمار
گچکی و نوشیروانی خاص و عام بیرک سوار
بر تخت مکران، شہر تربت، بر قرارت زہر قہار
گون اما کیچی امیران یکجہ ات عالی تبار
پر غضب غازی نشستند، شہ پسندیں نر مزار
اچ چما شیری بروقان زہر حنت پیداوار
پر عسس جاسوس رفتنت ہر سحر ایل و نہار
آحت اچ اطراف انگریز کاگد و اخبار و تار
یک تفاق ء اختیار بت جائے خود جنگی تبار
اچ چما لہور و ملتان، جہجہ شاہ فرنگ
زر تگنت ء فوج و پلٹن آحتہ پر امید جنگ
سوار بوت من آگبوٹ ء زوت چکت بند و تنگ
دمبدم ہر صبح و شام ء وار تگنتی جام و بہنگ
ساست و اسباب شاہی گون انتی رنگ پرنگ
سے و چار ایام کہ گوستہ بوتہ داخل پسنی
تین غنارہ مارکہ، ساز و سامان آہنی

پلٹن و پیش خانہ رفتنت دیم ہما مکران زمین
 کافرین ناکس پلنت ۽ کرتہ ادراک برجین
 گوں وتی بیل و رفتقاں گوشتہ انگریز ۽ ہمین
 بدرالبورن یا فرارن یا کہ محبوس بند زین
 من در مکوئی ۽ مقام ۽ کرت دمانے آن و این
 روبرو بوتنت مقابل هر دو لشکر جانبین
 چہ توپک و توپ ۽ ہزیم ۽ نزوتھا مورت زمین
 میر بلوچ خان ۽ یلین ۽ یات کرت حق المبین
 زحم جنین نوشیروانی خاتم و درے نگین
 اش چما خونین دلبران ارض گشتہ کل چگین
 پریشگان والسموات کرتہ صد بر آفرین
 پر شہیدانی رم ۽ سلطان نوشتنت انگین
 جستگت محراب ملوکیں، بدعہدی لفظ کا ذبین
 دوست مجد کترتچو کیں، در برتہ جلدی ساه و گین
 بر قراری ۽ رجالان لعنت اللہ الامین
 من دگر و صفش نگویم جزبہ تعریف ہمین

۱۔ ہما و حر ۽ پولٹیکل بوتہ

جی زری نوداں مروچی مئے رسالتاں برت
 اودا گوں کلی صنوبر مئے حکایتاں دہت
 پروتی ساچان ۽ سارتیں شنزگان شوق و گلت
 پر گل اندا میں پری ۽ اچ من سوغاتے برت
 چو بری ۽ نرح نبی ۽ کوھی شہبندان گوزت
 نیکہ اچ بدخواہ و غماز و حسودانش ہزت
 جہجنت اچ حد مشرق دیمپر ۽ مغرب رہت
 چہ بحرین لولو بزورت پرشتابی سر گرت

ناتمام

من خداوند ۽ کریم ۽ یات کاراں هر دمان
مجد ۽ نور و نبی ۽ بریقین ۽ ستک و جاہ
دنیا فانی رنگ پہ رنگ ۽ نیستی پد پر حا کمان
غیر ۽ آزاد خان ملوک ۽ پردلیں شہزادگان
اہل و اولاد ۽ قریشی، نوشیروانی عادلان
وقت شائیں مہرین شہداد از مدامیں زیب و شان
براهیم اللہ انت ولی ئیں لک دنت اے مفلسان
از ہما در چک ۽ نہال انت سخی ئیں ہر بیان
خالق و رب ۽ جلیل ۽ بستگ (منی) سردار ۽ میان
نہ من گوئیم بر ستائے، وت معلومت کلیں جہان
نور و شمس و روشنائی شہم دن من حلقوان
عقل و بخت ۽ بادشاہی جند ۽ رستم پہلوان
سٹ دنت جوریں بدی آن ہیوت بن چودہشتان
لشکر ۽ زرتہ سجاول اے پرنگیں کاٹوران
کلاکتہ تالندن ۽ اے بت پرستیں مہمان
اتکگنت آری ملان ۽ حد ۽ دریا پتران
از حساب و داد ۽ گیش ات گوست چہ سندھ ۽ ٹالپران

ساوڑی ترنپاں رچانت گوستہ چہ کوه و سرشمان
گل زمین من چنڈگ ء اٹکگ، سہیل من لرزگان
کابل ء تن قندھار ء کرتگش آخر زمان
باران زیان تامیا و رب ء ترک و گجوران
واگ ء گردینت من قلات ء گون گراہیں صوبہہان
شال و کشمیر ء برستیں (کہ) هر کس ء کرتگ امان
شال و کشمیر و خراساں گپتگنت دیل من شپ دہان
روشنیں روچ چوشپ ء بوت (چہ) بازیں توپ و ہیکلان
گوشت آزادخان مارک ء گون وتی خاصیں نو کران
بیارت منی جوانیں سلاہان روزمینی و سلیمان

(کہ) سپاہان بروکیں جوڑوین گرمی نیان

کارچ و کاٹار و وتاس گون جلوہنا کیں خنجوران
هون و پوشانش ٹہینت زیب گون سونی کیسگان

(نون) اشته نقشے شہ پسند ء وت بگرانیں دکہان

مسک و انبیر و گماشى مشتگ ء من چوڑوان
من پٹ و وڈان ء داشتگ لگتہ خرخریان

چاہ چہ سرنہان تراس کنانٹ بورچو سیدی ماولان

مود کشانش ترند کنانٹ

چترے گیدی اوشتانک من سر ۽ ساھی چوان
 نے کہ خورشید، نے کہ بہرام، شیروت علی چوزندگان
 در محمد مصطفیٰ (کہ) وت سر ۽ ات مرسلان
 حکم ۽ گون ات از کریم ۽ رزق دیو کیں پروران
 چار یاران نیست جتائی از رسول پیغمبران
 جبرئیل گون ات گون گوزان در کمک و و اہران
 عزرائیل کنڈم جنانت بدبدانی گین گران
 میکائیل دست من بروتان زھر گرانت بد بد تران
 اسرافیل صور ۽ دمان ات پرپلیتیں کافران
 نہہ لک اولیا و ولی انت واننت پیش ۽ پلوان
 حضرت داؤد و سلیمان گون جن وانس ۽ لشکران
 بنگاہ و پوج و ٹاکور ات پہ آزاد خان ۽ مردوران
 کلبلائی دشمنان ۽ درس ۽ کرتنت خاک و زیان
 (من) وانان مکہ ۽ شریف ۽ جنہ ۽ نام بہ خطیبان
 یار محمد پر بلوچی گوشتگ چند گال پر بیان
 (من) بندگان خاصین خدا ۽ ہر کس بیاریت کلیمان

★ ★ ★ ★

وتی برات منصور جان ۽ منت ۽ گون

شکر از کریم ۽ برکت ۽
پہ سی جزم قرآن ۽ حکمت ۽
آسان بکن مٹے رحلت ۽
سکاة الموت ۽ ساعت ۽
خیال کن مجد مصطفوی
مارادپ ۽ دئی شادت ۽
مٹے آدم ۽ کل ۽ شفا
توبہ چمے مرگ ۽ تپ ۽
زوان خشک بیت اندر دپ ۽
سامے سر ۽ کیت انت جفا
ساہا منی پر زور گیت
ہمراہ منی کسے نہ بیت
تہنا منی جند ۽ کشیت
ہج من نہ زانتہ چوش کنت
مرگ ۽ تپوں بے ہوش کنت
زوت ۽ برے بے پردہ کنت
جلدی من ۽ کشنت جدا

یک قلعه ۽ بندنت جدا
شودنت پرے حکم ۽ خدا
یک پار چٹے پوشنت سفید
چار دار بندنت مہپل ۽
سوارن کننت مرک ۽ شل ۽
بند بند خشکنت چونل ۽
کارنت قبر ۽ منزل ۽
لحد ۽ تہ ۽ ایرن کننت
(یک) گلماشے ۽ زیرن کننت
خاکان سر ۽ ڈیون کننت
یک فاتحہ ۽ ناکامین دینت
آء ماتن ۽ روچن سے انت
زند ۽ دارکین بینت
هرچی کہ بیچ و برادرنت
مال و منی ملکان ورننت
مرک ۽ منی ۽ وش دلنت
زانے کہ ہم روچ ۽ ورننت
عبدالکریم روچے الست
قالو بللی هرچی کہ است
بوئے چرا دنیا فرست

گفتار عبدالکریم ساجدی

جی منی دل تو پرچیا جوش ۽
گہہ گنوک ۽ گاہے پر جوش ۽
گاہے پہ علم و زاہدی جوش ۽
گاہے پہ ظالم و کافری جوش ۽
گہہ کن ۽ تو بٹو گہہ ۽ پہ جوش ۽
گہہ تہ شادان ۽ گہہ گمان ریش ۽
گاہے تازی ۽ گاہے خرگوش ۽
من کنین هرچی اچ من تو گیش ۽
من پہ رند ۽ دل غریب پیش ۽
پہ خدا گند و دل غریب ترس کن
اچ گنہکاریاں وتی بس کن
حیلہ و دروگان بل، نہ وسوس کن
دوزخ و قہر ۽ ہردم ۽ ڈس کن
زیو در خاکان جہہ وتی مس کن
دل بگر شکر اچ سبحان ۽
اے درستیں اعضا پرثی فرمان ۽
درستان ۽ رب ۽ کہ تگنتی مضا

اے سر و گوش، پونز چشمان ۽
پاد ترا داتن پہ گام و میدان ۽
حزمت ۽ کرتہ ہردو دستان ۽
گوش کہ چو دور ۽ ہشکنت تران ۽
دم کش ۽ داتہ ہردو گرانزان ۽
چم کہ گندنت نور ۽ ایمان ۽
دپ کہ جیت بیت جاہی دندان ۽
گوشت وشى و خرّمہ و نان ۽
غرق مکن و ترا دست شیطان ۽
تو معن چاہے پروتی جان ۽
کیت اجل یک روچے پشومان ۽
چست چالاک کن دست و پادان ۽
گپتن تاروکی ہردو چمان ۽
بارت سر ۽ ہوش ۽ کشیت مغزان ۽
(اے) تنگ و تاریکین قبر ۽ کرمان ۽
نیٹ ورنت روچے تھی فارثیے جان ۽
ملکوت کیتن گرانا گاہ ۽

توڑینکہ، روچ مہیت شپ سیاہ ء
ہنچو خواہ ء ، ہنچو بد خواہ ء
قالب ء کشیت زورتنی ساہ ء
اچ تو اے درست دل ء سندنت
نیمگ ء راہے ء قلعہ ء بندنت
تو نزانے گریوزت یا کہ اے خندنت
نوں ترا قلعہ ء تمہا شودنت
ماس منی، بیوسیں گہار شاری
اچ منی حالان کس نہ بوت کاری
توروئے ارسان ء وتی ریچنت
نازرکین جانان مہپراں پیچنت
چو ترا زورنت انچو ناصر ء
دیم پما جاہ و جاگہے قبر ء
اود برنت قبر ء تمہنائیں غار ء
شکیاں ملیننت پہ قطار ء
سر پہ سر نوں دم دینت مار ء
فاتحہ واننت بنت بدار

زیر در خاکان کن پہ بے گواہی
کس ندنت گوں تو جد و ہمراہی
بگر اچ مہد ء کن شفا خواہی
عبدالکریم قبر تھی جاہنت
ور دن ء نیست تنگ لے راہنت
مرک نزاں پیر یا کہ ورناہنت
مرک نزاں زاہد یا کہ ملاہنت
مرک ء زحم ء راہر کجا راہنت
اسپر ء نیست مطلب ء ساہنت
دوزخ ء بہیم ء چہ نالگ و واہنت
شوم بدبخت ء دیم ہمود سیاہنت
جنت الفردوس مومن ء جاہنت

★ ★ ★ ★

من ۽ عرضت گون سردار ۽
(گون) ملو کین رستم نامدار ۽
شنو صاحب ته عرض ۽ را
می اے گال و گفتار ۽
تراکه داشته سرکار ۽
بداں گل کرتہ بسیار ۽
مگہ گیشتر سے و چار ۽
قلاتی جرگہ ۽ ساری
دوہم نام ۽ پہ مکاری
من ۽ گوشتش پہ ہوشیاری
مکن گو رستم دوستداری
شتہ آئی امیت واری
نہ بیٹ نوں آئی سرداری
تمام جائیداد ۽ سرکاری
وزیر چند ۽ ات ہم داری
تو یا شاہد بوپرواری
بیان پہ دروگ بکن جاری

وزیر سنی بیتن یک واری
ترا چو زہنگے ء چاری
چمے ترانان ء تکراری
من ء تیرے جتہ کاری
دلاؤں پیچتہ ماری
خدا شالہ نگہداری
بدی پہ رستم جان بیاری
تہ اے گالان ء سرپوش کن
پدے گالان ء دل گوش کن
من آحتگن وتی پار ء
اے نائب گون دہ سوار ء
ہم عبداللہ ء اے وار ء
من ء ماں بست بیہار ء
بدے جلدی بیان مارا
وگر نہ کہہ کپشے غار ء
نکرتن خوف چہ مردار ء
ندائن ہیچ بیان آرا

رپورٹ کرتے پہ تکرار ء
 چھو داں مصطفیٰ یار ء
 روانہ کرتے سرکار ء
 چما شالکوٹ و خضدار ء
 رہت گجر پیسے کار ء
 من ء لوٹت ستم کار ء
 پمے رنگ سوج ء کت مارا
 وہ کہ کیوں ان معتبروں کے ساتھ
 نہیں تم نے کیا بات
 ابھی سب نے بیان دیا
 مگر انکار تم کیا
 تو پھر تم جانتا ہے
 سزا جب تم کو ملتا ہے
 تو پھر پہچانتا ہے
 حکم پھر مانتا ہے،،
 نکر تن خوف اچھے تران ء
 بدتن رب ایمان ء
 نیتن ہیج منی زوان ء

بدی پہ رستم ۽ جوان ۽
 پرايڪيس بلوچ خان ۽
 سر و مالن رونت زان ۽
 شريف ۽ جت اے قرآن ۽
 من ۽ لٹ کرت اے شيطان ۽
 دگہ چہ جرگہ ۽ ريات
 منی لٹگ وت پیدا ات
 زانا اچ حکم الله ات
 وتی بیخ اون دیائینستہ
 وتی عزت بچائینستہ
 پہ تئی اے خدمت گاری ۽
 من ۽ لٹ کرتش ساری ۽
 وو ابھی مردی ہے تیرا
 خجالت مت کرو میرا ،،
 پکن غیرت چو نر شیر ۽
 بگہر سردار منی بیرو ۽
 بدان ۽ میل نون دلیر ۽
 بنت تا قیامت ۽ چیر ۽

لا شریک صدق و صادق الحق انت
 محشر ء دستن مجد ء سک انت
 شکر و منت صد ہزار لک انت
 مارا اچ گردون ء بسے شک انت
 دل گنوک انت و جشک ء احمق انت
 ماہ لقا رنگیں در دپ ء در دان
 من شپ ء کشین آہ و آہردان
 عشق منی ہنچو رہزن انت مردان
 عقل منی شل ء چوکی ء گردان
 یک شپ ء پھمن حملہ آور تان
 عشق من ء ہردم پاد کنت کل ء
 گون غمان آغشته ہو ملا
 تو پھما زور و توکل اللہ
 سوار ببو تیز و وش روپس مل ء
 نیم شپ ء روپہ ماہیں گرانمل ء
 من پیما حکیم و گوشیناں آئی
 من گور ء کرتین اطللسان شاہیں

من سلاح زرتن کل په برجاہی
رپټگن په وتی عشق ۽ ہمراہی
عقل ۽ را رند ۽ دانگش ڈاہی
راہ سر ۽ بستت مش ۽ اناگاہی
برره ۽ نیام ۽ دیستگت مارا
کپتگت وت اچ ترس و بیہار ۽
گون نہ آن من، تورپتگ ۽ سار ۽
تووت ۽ عشق ۽ دانگ مہار ۽
بارت ترا آ من جہلیں گدہار ۽
واپس نوں برتر تو وتی پھر ۽
برگشتن من پہ دردو خواری ۽
آخر ۽ بستن بور ہزاری ۽
آحت منی عشق چو ذرو چاری ۽
گیت پدادوست ۽ یادگاری ۽
مہلنج گون دکانیں گوراں نشته
آ دن و عطر و عنبراں مشته
عقل بگائے کہ چو ترے گشته

ڪور ميو ممانج ۽ مچن پشت ۽
پاد آحتن من چومست و مدپوش ۽
پر غضبنا ڪي شورت شيموش ۽
رپتن من ساري ۽ پداا پيش ۽
شيموش ۽ بستن دور په خاموش ۽
پاد شپاد ۽ من رپتگن اود ۽
يا خدا ساڙي تو مڪن جود ۽
لئيب ڪنين من گون بمبوئين نود ۽
پر وتي تنيگين دل ۽ بود ۽
پاد جتون دوست ۽ جاگه و هند ۽
هيريگ ۽ بوته برمني رند ۽
آحت مني عقل چو ساوڙي گرند ۽
زهر ڪني شاباشي ڪته چند ۽
ٻي خيال بوت ۽ اچ مني پند ۽
تو گما زمهالنجين شڪر خند ۽
وش ۽ ڪه ٿاڪور ۽ بي رند ۽
بر من ۽ گه دينته پند باز ۽

آرته تن نزیک مزار گواز ۛ
 آسکلو بندوک ات هما ساز ۛ
 پادن مان تاسین دوروان دانه
 رپتگن من گون ورد ۛ بلیات ۛ
 آحت منی عشق گون حیلہ ولات ۛ
 گیت گل اندام ۛ قصہ و یات ۛ
 بیگہاں کیگد کنلان رندیت
 پہ کثیب آسکیں گردن ۛ درنجیت
 شیشم ۛ کٹ و بخملان نندیت
 پوشیت کمخواب و اطلساں چندیت
 پرتو و بور ۛ مازگان بندیت
 پاد آحتن من پر حکم یزدان ۛ
 کل سلاہان ۛ کرتگن جان ۛ
 خنجر و کاتارن جنن میان ۛ
 رپتگن من پر منگہ و شان ۛ
 پہ قصر ماوائے در مرجان ۛ
 سوار بوتن من برزین ۛ نریان ۛ

برت وقاب بال ۽ برگورے بستہ
رہنگن وت چو شہر ہیں مست ۽
ناگہاں عقل ۽ گپت من ۽ دست ۽
پرغضبنا کی کینک و کست ۽
اچ در ۽ مہلنج ۽ کتہ گستہ ۽
ہنچ من ۽ گوشتہ چابک و چست ۽
چو وتی مردی ۽ مبو گستہ
چار کلاک تاریکیں شپ ۽ گوستہ
روشنیں روج ۽ جلوہ پیوستہ
ہکل پر مرگانی دپ ۽ رستہ
سگ چما بازین و کگاں تستہ
برمن ۽ ترینتہ چمود آئی
واہن من دیدوکان نبوت جائی
آخت منی موجیں عشق اناگاہی
چانپٹ و بوندے جت من ۽ جائی
امشہی تھی و مہلنج ۽ دراہی
تو کجا گردے شو میں درگاہی

پر تہ بیے وا بنت اسہ نین ماہی
صحب ء تو نند ء مجلس ء شاہی
او بگا ! حندگ چون ترا براہی
تو نہ کرز ء آ جنت ء حور ء
شیطان ! اچ فردوس ء دپ ء دور ء
تو ندیستہ آ سر آزاد ء
گڈ خمار چمین قدو بالاد ء
صحب و بیگاہ ء است تئی یاد ء
تو کلے مردی کن جدا پاد ء
سوار بو نوک زینیں رکش ء اولاد ء
برو گل اندام ء نندگ و نیاد ء
ہاد آحتن من پہ توکل شاہ ء
مولماں زرت قصر ء بانگواہ ء
رہتگن دوست ء من وتی جاہ ء
اے شپ ء نیم ء تن سحر گاہ ء
لئیب کتہ من گوں چار دہی ماہ ء
شادہ و آرام و مرا گاہ ء

صافی ۽ جھجھت من انا ۽
 سر سلامت و رنگ و دراح ۽
 عقل را رند ۽ گپنگت ڈاه ۽
 ناآمیت بوت و نشئت من راه ۽
 آحتگان ماؤ عشق به یک جاہ ۽
 پاد آحتہ عشق ۽ را اسلام داتہ
 من گہارے آوں تو چما برات ۽
 اے گنوک ۽ کہ گوں تو پیڑاتہ
 تحقیق تہ یک روچ ۽ کپ ۽ چات ۽
 من گما عقل ۽ گوشت مہوتنگ ۽
 دوست بت مارا ہر دوہک رنگ ۽
 عشق منی شودیت انب دل ۽ زنگ ۽
 تو صلاح کن مئے جیڑہ و جنگ ۽
 امروز و پردا ۽ تمام کار ۽
 ہر دوسر ہمراہی دثیت مارا
 مثیلت من ۽ جہلین گارو گدہار ۽

گفتار ملا بہزن عومرانی

* * * *

دابانی کپودر سبزیں

طوطی زیمیل و وش لفظیں

گالان و گش ۽ وشینان

ابپاشان قلم کشینان

بند ۽ بانزلاں نقشینان

شت پہ مالکی ۽ ہنگ ۽

دابانی گلیں مہر نگ ۽

نالے و گش ۽ چوچنگ ۽

مے نیازوں مکن دردانگ

پہکیں اشرفی ۽ چانگ

بالا دش کتہ دیوانگ

مثل ۽ آتش ۽ پروانگ

شپ کہ آخر ۽ لنج و بیت

پیتاپ و کنج و کنج و بیت

دائم دل منی رنج و بیت

دیستن نر ۽ اشعار ۽

سرگوں زہر کنالیں شار ۽

بهخشانہ من ۽ ستار ۽
 کد بیت کہ مرادان گندیں
 باگ ۽ میوہاں سندیں
 کونشیں زان سراں نندیں
 نارنجیں گوراں و پنڈیں
 (تھی) زلف کہ حنجران دروکیں
 گل کاراں چگیں نوکیں
 استالان سہیل در شوکیں
 دوست و بنت گل ۽ جی و جان
 تنکیں نندگ و زان پہ زان
 آسکی گردن و گوبزی میان
 جلدی او کپوت تو پاد ۽
 رفتہ چو شمال ۽ باد ۽
 اود ۽ زرکنکیں نود ۽
 بل و تو برو من اود ۽
 چیزے گال جتہ سردار ۽
 اود ۽ بیزن ۽ کار دار ۽

گفتار یوسف خان اور مالوہی

★ ★ ★ ★

گوش گرت براتاں کہ مرد حرف و حال بیت
 کوه و درياب و گلزمین میح و نال بیت
 گون ردو بدکاراں منی واجہ زہر بیت
 جنت الفردوس نیکہ پہ لب و مال بیت
 شاہ شاہانی بچ بہ بنت گلگو نان سوار
 آخری عمر ۽ جاگہش حاکنت و ڈگار
 رنگ ۽ نو جوانیں خشک بیت مانند پلار
 چہ کمانداری ۽ کینت ٹہلین تاجدار
 در حدیث ورنہ بیامنی گالاں گوش بدار
 سی و ہشت سال ۽ میانجی ۽ چارینتوں بہار
 کھوترمن چمچار کر تگاں حنجانی قطار
 سٹول نازر کیں چرتہ سن بازوئے شمار
 کبگیاں پہ انبار گپتگوں آہو پہ کنار
 ترس چہ رب ۽ نوں دل ۽ کپتہ نے قرار
 بس کن او یوسف تو میار ہچ شک و گت ۽
 خالق رحم کنیں پرتنی مرگ ۽ ساعت ۽
 رب نگاہداری ترا اچ دوزخ ۽ آج و ہلکت ۽

گفتار او مر کبل کھوری

★ ★ ★ ★

دوشی من و پناں بلے چماں و اب نباتک
من زباد بو ۽ چندنیں زین ۽ نشتگان
پدوتی دوست ۽ شکاں داب ۽ رپتگان
سر گسر کپتگان شیرانی لد ۽
شیر گرانت نر مزار ہولنگی جشت
گٹ و حیراناں کہ جواب چون چونش دیاں
سیدے نیست کہ سیدی پمن دعا بکنت
نیست گوں من بلائے کہ دگہ راہے شوں بدنت
چونی ۽ زہر گپتگ منی لانک ۽ جور جواب
زہرگ ۽ جوش دے او من ۽ سردستی بشان
شیر ۽ سندان و کوہنیں شش منیراں در رواں

من ۽ ہمکشی لال و جتکگیں سہراں گوں بدر نج
نمبی و نوداں من ۽ چیرگ ۽ آستیناں بکن
اگن شیروں نہ سست و کوہنیں شش میزان در نہشت
ناپگ ۽ جوزاں من پھراں پھر پیٹوں بکن
من ۽ ارگے جوڑکن بل پہ بن ۽ برگ ۽
من ۽ دور بنیں چات ۽ دور دئے سچہر در مکن

من ۽ کوئی بند جاهاں دور دے و میسی پادروهاں
زہتگیں ذالانی سر ۽ پاسبانوں بکن
بورون بستگ پہ اندرو دورین بیدهاں
ثل و ملان ۽ نیں شتاں لال ۽ ماڑی ۽
کھربا وابنت آ ۽ منی لڈو کیں پری
دستوں برتگ پہ کھربائی کوپگان
صیدی برانز گپتگ کل ۽ لڈو کیں سومری
و، توجہ کسے ۽ کہ توکل منی چارکل ۽ کتگ
گر منی پس ۽ بیامنی بوپ ۽ پلو ۽
اگر منی براس ۽ بیامنی بالشت ۽ سر ۽
گر منی بچ ۽ بیامنی دکانیں گور ۽
گر منی جود ۽ بیامنی کونشیں زانسر ۽
شپرھی مردے ۽ ہزار نالت انت ترا ،
من جواب ترینتاں زباد بوئیں بانک ۽
و، نے تھی پساں نے تھی پس ۽ پسگان
نے تھی بچاں نے تھی حلک ۽ مردماں
نے تھی جوداں نے تھی جود ۽ دروراں
من ہما مرداں کہ پیری من دکان ۽ دپ ۽

پیر ترا چنک چنک ء دائگاں زراں ہے حساب
چہ منی دست ء پہ گل و بال ء زرتگ نے
پہ ہسوالاکی ماں وتی کل ء رپتگ نے ،
چے جواب ترینتہ من ء کل ء بانک ء
، آ تھی پیر نت مینتگنت ذر ء کدہ ء
آء تھی زرت بستگنت رومال ء بش ء ،
من جواب ترینتگ وتی دوستیں دیدگ ء
، من نیاں پنڈوک آتگاں پیر ء پنڈک ء
پیروں نہ دائگ من شہی سیاہ پاساں رواں
پیروں دائگ کہ من ترا انباز ء گراں
سیاہ شہی پاساں گوں تھی بوآں لئیب کناں ،
برائز کنگ بانک زہر کنی ترینتگ جواب
، گہہ مور گہوار اوہر کیل کھوری بلوچ
آبت کنڈی ء وارنگ و کوڈی ء ملوٹ
سرجگت ماسنگ بوتگ و بالشت ء ملوٹ
وابت ماں ریکاں بوتگ وگالی ہاں ملوٹ ،
گپتہ من راستیں دست ہزار نازیں بانک ء
تنکیں انباز ء آرتگاں داہانی کچ ء

ابر کتاں ڈالشائیں بروت ہیرواریں دپ ۽
 شپ تناصحہی گوں مزن درؤں لئیب کتگ
 شیشمی تحت ۽ پہ گرو کشوں ژند کتگ
 نرمگیں جان ۽ چو قرآن تاک تاکوں کتگ
 پھلیں بامگاہ ۽ بور ۽ بندجاہ ۽ آتکگان
 چو گلاگ دانگ آ منی نوک زینیں بہاں
 تو مں ۽ بند لے پہ درو دوریں بیدہاں
 چو مہیت بیائے گندے منی ڈونڈ ۽ کپتگیں
 سرشگالاں تہ وارتگ و ڈڈر تولگان
 چند نیں زین ۽ گندے او اپسوزاں کنے
 دست گوں مندریگ ۽ زمہن پیشکونڈ ۽ جنے
 دات تسلاہاں گوشتاں گوں ترڈوکیں بہاں
 من ترا نھیلاں کہ تولگ و روبائت بورنت
 (یا) شبچریں لنڈ و رہزنیں ٹیکت.....برنت
 من ترا بنداں پہ مکیمی سر کیلگان
 دیاں ترا بہروچ کیلگ ۽ سنٹوئین جواں
 ہم نکان بے تو (گوں) میتگ ۽ حاتونین جناں

★ ★ ★ ★

بیات ہمدلیں دوستداران
شرکار و عزیزین یاران
نامدار و یلیں دلداران
پٹان و دل ۛ من چاران
نوکیں قصہء چوکاران
پہ بش ۛ کارہد و کرداران
تعریف لائقین اللہ ۛ
مالک ہر گدا و شاہ ۛ
پیداور کنوک ارواہ ۛ
روزی ۛ دیوک ہر ساہ ۛ
روچے ناگمان بیگاہ ۛ
حکم و قدرت اللہ ۛ
سرکت گواتے ۛ بے ڈاہ ۛ
پیداکت نہار و سیاہ ۛ
گوات گون کہہ کران سیاہینان
تکنکت کور دپان پرا ہینان

شہزور و مزن بہمیناں
گوئرنگ جمران سرکہوری
بن شون و زہاں پرزوری
گوشدار قصہاں بش ۽ گان
ناشائیں گرو کش ۽ گان
قحط و شدتان سال ۽ گان
ہامین و جہاں جل ۽ گان
سرگوات وزی بوتنت شور
زرتنگ جمران درک و دؤر
چل روچ و شپاں رتکگ بہور
آپی پر کتنت کھڈ و کھور
کیچ کھور و نہنگ بوتنت شور
پردوپہ تگ و درک و دؤر
چومستیں لیٹر وہ ۽ دریپان ۽
شیر و نر مزار گران ۽
جہل و برزگان دران ۽
گواش و پیربگان سران ۽
ہامین و کشار ۽ برتنت

ہوں چینیں گریبے ۽ گشتنت
 ہوں ۽ من شگنزاں اشقت
 دست ۽ بزگرانی ششتنت
 حشک و حالی ۽ دراہلشتنت
 اومیتش دلانی پرشتنت
 دشت ۽ کھندگ ۽ چومست ۽
 بند ۽ گوں انت سر کپت ۽
 سردشت ۽ کتگ من ہشت ۽
 ملان ات ہما جہل دشت ۽
 میش و مادگ ۽ باز کشتہ
 نیلبوئیں زر ۽ ایر کپتہ
 شکر اچ خالقین رحمان ۽
 لی لا یموت سبحان ۽
 قیوم و قدیم و دانا
 ہج کار ۽ نہ انت نے مانا
 انسان تو مکن نے قدری
 بش و آفتاں نے صبر

شاهیں قادر ۽ ناشکری

بکشیت لاگران پتروری

موسیٰ تو مکن قیل و قال

کو تاه کن مگوئش گیشیں گال

گوستگ باز چشیں قحطیں سال

ہرو ہد ۽ نہ بیت چو ڈکال

★ ★ ★ ★

منکہ اول صمدالله برزبان یات کنان
درتذکرہ دست بندان و مناجات کنان
ذکر دل مافی الضمیر ۽ التحیات کنان
ہرچہارین گوہراں در وصف سیات کنان
غوث الاعظم شاہ پیراں المدام نعت کنان
لہر و طوفانیں زبان ۽ گرز پولات کنان
چند حکایاتاں پر پدی مردان مقالات کنان
باز سنگین انت کہ غم زیریں خیالات کنان
ناگمانی ابر و قہر باد صر صر بر فلک
گہنگے روئے زمین ۽ نازل انت تقدیر حق
گرتگ رعد ۽ پہ ہیبت در سماء نہ فلک
جمہتگ تخت ثریا تا کہ بر پشت ۽ سمک
مہتر میکائیل بہ امر قادر ۽ بوتگ کمک
لیہری ابرستگنت استون رچو کیں سر پہ چک
یکدمے بہمتگنت از خوف او کلی ملک
گپتہ ظلماتیں غباراں مردمانی دید مک

عارفان دستگیر نبوتت زہد و تقویٰ و نمک
 کافر و مسلم ہمہ از قبر خود بونت رفک
 بے ستونیں موج کا حنت مثل دریائے عمق
 اچ قادر ۽ گنجیں دران آشتگنت زفتیں عتاب
 آشتگت کہ چوش گشت دھر ۽ جہاں بینیں کتاب
 کلکتہ تا زنگ و بنگال ۽ شتابی پر عتاب
 جا بجا ہاموں و یکساں بوتگنت لنج و تیاب
 کہتری بورینتگنت شاہی قلات گیریں گراب
 پروشتگنت لوہیں کمند و سستگنت زرین طناب
 گردش چرخ فلک افزوں تراج حد و حساب
 ناگہانی ۽ سر ۽ پرشتہ جہاں سوچیں نہنگ
 برق جنت تیگی گروکان برتگنت زبرین حدنگ
 کشتیاں بورینتگنت خلق ۽ کتگ گرداب تنگ
 چول کا حنت چوزر ۽ لہر ۽ روانت رنگ پد رنگ
 پرہمے روچاں بسے قہرنت منی سر ہمدلین
 ہر گور ۽ لنجین سمندر موج کا حنت آرملین
 باغچگین تمپ ۽ گیابین شہر گیواشتہ گلین
 منزر ۽ غرقاب اتنت شیر منگہ وورنابلین

پر گنجینی گار بونتت مرد و نریان دلدلیں
 کیچی رودخانه لبالب سرہنگت دورہاملین
 پروشتگنت شہ کیلگان دریائے ظلمات مشکلیں
 صاحبی بند و مقیمی بند و بندگاہ کاملین
 منوئیں سٹول از دہاں چک پروشتنی چیر ساہلیں
 وڈ و سرتلان نہ منتنت وحشی و صیدہاملین
 صاحبی کٹ و عروسی بزم و بالشت مہپالین
 من بیان ء دل لپاشی پرزوری ء در نظیر
 پنجگ ء درست نبیت از تنخفاں شدیرین دبیر
 مملکت و شین شہید بوتہ بہ یک موج اسیر
 اچ تنوبان کپتگنت شہزادگ و سرخیل و میر
 اچ بخار ء گرم بوتگ آفتاب زمہریر
 بادشاہی دولت و زرباف و کمخواب و حریر
 ہم تراو بوتگنت سرگین و وشہوئیں عبیر
 خالق رب الجلیل من کل ہو شے ان قدیر
 زیرہ ہمیں عاقل و راہ دربروکانی وزیر
 ہیچ از حکم ء نرفتنہ شاہ ء گنجیں سرسریر
 کل نفس ذائقہ الموء برسر برناؤ پیر

گفتار نا معلوم

★ ★ ★ ★

او پہلوان محرم بیا
منے سوحتگیں گالاں بزیر
جلد و شتابی اش بیر
آودگون ملو کین قادر بخش

پہ شاعری اخلاص و وش
راستیں رسالتان بگوش
میر یوسف خان ء بیچ گہیں
سلطان فرو خان منگہیں

براہو ء واجہ تنگہیں
حلق ء آمیت و التجا
باہوٹ کاتکنٹ ہر کجا
مقصودش بوتہ زوت بجا

دوستین و یوسف خان حصار
داشته پمارنگ ء قرار
باہوٹ نئی میرواڑی الت
سالحہ کہ گون تو ساڑی انت

تہی ہونزو بروت داڑھی انت

اے ہر سے لیں پیداورء

عالم پہ گرداراں ترا

گند یتن کارء آسرء

گوشہ ترا کوہء امیر

پولنگ چہ پوشاک وحریر

بے شودگء چون بیت دیر

بازیں خیالان کم بکن

ہمراہ و فوجاں جم بکن

دنیا نہ مانیت ان پہ پیچ

چو روستمء میانء بہ پیچ

دزی پہ حارانء بریچ

وقتیکہ جمبیتن ہزار

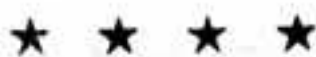
جنگء جش و لہڑی مزار

بٹے اچ میاراں بے میاز

گوں عنبر و عطران اوار

مانی پہ خلقاں یادگار

★ ★ ★ ★

مندرو چند نیں پیغامان بیار
 نزدیک گوں منی ڈیل ۽ اوار
 بہنگن چپتگان چاڑ گاہ ۽
 لاکوٹ آن کتاں بیگاہ ۽
 چاڑاں ذرتگت بانگواہ ۽
 شیریں پنجگون گنار تگ
 شیریں پنجگ و پلگوری
 شنک انت پہ مزن ملگوری
 رفتان دراہی ۽ لال ٹیگ ۽
 لال ٹیگ و شکرگال ٹیگ ۽
 وابات دوست منی لڈو کیں
 کٹ ۽ گجرات و بوپیں
 میزان من گوئر ۽ ایرنشتان
 پاد گوں مارسرین پاد ینکان
 ڈالشائیں بروت گوں دراں
 شہزادگ منی آگاہ بوت
 چونینشے ہچک بہنگی نیں

بہنگت وارتنگ و جنکی نہیں

تاریکیں شپاں چمے لوٹھے
ترس چہ گیہریں ماراں نیست

دمب و گردنش یکجا انت

ہمرنگ گوں زمین سپاہ انت

مارت موزگی پاداں وارت

زومت نقرئیں انگشتاں

مات ے و پت ے ہرجان بھے

شومیں بلک ے سے روچاں

پیش کپ من دمانے کایاں

در ے دانگ ے میچیناں

شاگیں گوا نرگ ے واپیناں

دوست و دژمناں و اب گیجان

گوشنگ سدن ے گورین ے

قولان پہ بگانہ نندنت

جت و مولد ے دراہی ے

سر کپتان بلندین کوہ ے

دیر کند و می
پیدا کنت منی ماہیں دوست
لانک بندن حریریں بوتگگ
سر جاڑوں کنگ بیکانی
بیک و زامریں مودانی
سر کند ۽ رچنت وژبوئیں
مات ۽ ساہتگنتزی بیگاہ
ترو ۽ پہ دل ۽ محتاجی
شک انت پرتی ورنائی
آسک ۽ دانگنت چم وپونز
میسوگان رچوکیں میدان
کبگ ۽ لڈگ و حورنیں گام
ایش ۽ دانگنت دوستیگ ۽
کل ۽ شرسریں مورنیںگ ۽

★ ★ ★ ★

گفتار ملا ابراہیم

آو کپوت سبزیں بیا بیو قاصد تو منی

کپتگنگ کار و دل منی آرام نگی

پروتی دوست آہستن من اندوہ و غمی

زیر منی زہیراں و برو ملکہ حا کمی

دیمر آ کتہ کہ کاینٹ آ سبزیں نو دزری

حکم خداوندی ہر زمان گواراں آ در ہدی

صورت آ خیال کن کہ نیوگ و در چکان جو سری

بانزلاں ابر دار و بنند اودا خلوتی

ہچ مکن ہز کہ دوست منی ماں پتی

نیکیں احوال آ تو بگروش و وشدلی

زوت پدا ترودے من آ حانے دلجمی

پہ خیال گشتہ من گرین بورے دہ صدی

گردن و ڈال و آوشتگ آ رنگیں ددی

ہرزمان راہ آ کپت گشے بادے جمری

ہر کسے گندیت آ گشی اے قدیں تھی

دوست شادان او منی دشمن بنت غمی

گرنگ و بادے بندگ آ

شریں پہ ہنکین ۽ سر ۽ بندوبج بی
 صورتی زین ۽ من پر ہمیں ونگ ۽ سازی
 گردش و سیل ۽ واجہ ۽ ہردم سار بی
 ہم منی آمیت لیکن دائم ۽ سے وچار بی
 اول خداوند کہ عالم ۽ ہشت ۽ جوان بی
 دومی پیغمبر مٹے وتی راہ ۽ دربریں
 سیمی آستاد کہ دائم ۽ گواہ و شاہدیں
 چارمی پت ، مات و برات یک بوئیں
 بعد ایشان من گشین وش نوں سے ئیں
 یکے من گردون ۽ تمہا مال و دسر سیں
 دومی پاد باد و سیمی حانونیں جنیں
 بسکن براہیم دائم ۽ دنیا باطلیں
 ہج مرو دیما راہ بیتیں گٹ و گریں

* * * *

گفتار ملک دینار میرواڑی

★ ★ ★ ★

جی کپوت ملتانی خوش آوازیں

تھی عجب نقشیں بانزلنت سازیں

برہمودا کہ دوست ہزار نازیں

بندگی عرضاں سربکن بازیں

ساوڑی ہیروپ و مجنت تھاریں

جھے بدیں کرنن تو بگش باریں

تھی کلوه ہمن آحتہ آزاریں

خوش نشیت مارا شہر بازاریں

درد دل ۽ لگنت مثل کاٹاریں

ہر قدر اف-وز وارتگن زاریں

تومنی غمزوری نشیے باریں

گون من ات سو گند وارتگے زیاتیں

دلجمی مہلنج تومن ۽ داتیں

تو کدی زرتہ عادت پر گواتیں

تو چرا غمگین کرتہ دل شاتیں

روچ و شپ گون تو بوتن فریادی

مہرمت ریشانی گوں آء وحدی
 نے دمے گوں من بوئگئے ۽ نیادی
 تئی ستارہ بر ابجد ۽ بادی
 ترس ترانہسک اچ قادرین ہادی
 دشمنے ہرچا کرنگنت شادی
 جان ! تئی اندوہان گرفتاران
 اچ من ترازیتہ چون بدیں یاران
 ماتئی دردان زیاتی بے ساران
 تئی غم ۽ حالان پردہ ۽ کاران
 گشت من ۽ شہر ۽ بیل و دوستداران
 سمبہنت سوری شہر و بازاران
 گشتہ اچ پیش لفظ و اقراران
 باز فراموشنت قول و گفتاران
 نوک ترین دوستے ۽ گور ۽ سارنت
 اچ تئی بالاد ۽ بسے نازنت
 گشتگن مہلنج عرض من ۽ بازنت
 یا خداوند کہ شاہ بے نیازنت
 مشکلیں کارانی سبب سازنت

۲۲
یک درے بندہ ہا دیگرے وازنت

من حوال زیدی مردم ء داتہ

ساز کنت دلبر چو پری ذات ء

مسک بر سرزی ء وتی شانته

ہج نہ انت قول و عہد ء بات ء

نیم شپ ء بازیں آہ و فریات ء

لنگر ء پر ء من بچندینتہ

حق پر آء جانی ء بگونہ دینتہ

★ ★ ★ ★

گفتار ملک دینار ، میرواڑی

★ ★ ★ ★

جی ترا کوش اچ زر ۽ نیما
سارت کشیت کیگد ۽ دیم ۽
داغ دنت مہر نگیں گل اندام ۽
زیادگ ۽ سوچیت دل آرام ۽
ساز گنت مہر نگیں در اول شام ۽
برشپ ۽ نیم و تاسحر بام ۽
واپ و ور رفتہ اچ شکر کھند ۽
برز نندیت من گوات گرو ہند ۽
گون سری شار و ادلس ۽ سند ۽
است پوشاک و زیور و زر کار
مورچہ و طوق و چمکیں یکبار
لرزک و جمک و سری زرشار
بر کنگ مہر نگیں گل ۽ تکرار
بر سر ۽ میان ۽ پٹی ئے زیبدار
ہر دو کیں عین رو کنت چو استار

پہ گمشدہ آسی شہم کنت بازار
چار دہی ماہے دلبر و دیدار
گوہر و ایر کنت برسر گیوار
عطر و عنبر و مہلب و عا طار
دم دم و دہنزدنت پروتی جان و
شہم کنت دور و چوماہے تابان و
کپنگن من اچ منگھ و شان و
گیشتر پہ لعل و حب و فرمان و
بتر پر دوست و ساز و سامان و
من زہیری آن پر کمان میان و
ساوڑی نوداں پر گلے گوارت
دلبر و بو و میلباں بیارت
پر ادب در بار و سر و دارت
مسک و عنبران برسر و شانت
دلبریں مہلنج و مرنجانت
دلبر و رنگ چو چار دہی بدرنت
صد جنیں دوسمیں گندگ و ندرنت
گون زری نوداں باز من و عرضت

سرکنگ حزل ۽ پرشما فرض انت
زیرمنی پیغامان شپ ۽ تار ۽
سربکن گفتاران پر آء یار ۽
دئے سلامان پر شادئی آرا
چو بگش مہرنگیں چراگ ۽ را
اچ من آزارئے پر کجام کار ۽
نہ تئی کا گدکیت اچا پار ۽
نہ سلامے پردوست و رازدار ۽
من چو فرہاد ۽ مست و بے سار ۽
پر تئی ماییں رنگ و دیدار ۽
پر تئی طوطی لفظ و گفتار ۽
پر خرامان و کبگی رفتار ۽
گندئے پر نام رب ستار ۽
باز فراقی ۽ تو مکن مارا

دوست من ۽ مہرنگ پردل و جان انت
یکدمے دور بیت دل پریشان انت
گندگ ۽ دیر ۽ عیش و شادان انت

گل اچا سر باز ۽ پریمہان انت
اچ کسر قند ۽ صورتی یان انت
مہ لقا یکدم عرض منی گوش کن
تو غمان بازیناں فراموش کن
شربت و شہداں پر گلے نوش کن
گون دم صاحب ۽ مہپراں شر کن
اندر ۽ بادگیر ۽ تمہا سر کن
سہت و پوشاکاں بروت ۽ پر کن
روشنی دیم ۽ مثل انور کن
تومنی دست و یار و ہمراہی
گندگ و رنگ ۽ چار دہے ماہی
ہمسر و ہانی میانگ ۽ تاہی
چو کہ شیرین ویا زلیخاہی
مے کنیزک پہ شادہی خواہی
یکے بیچیت تھی مہپروز لغاں
دیگرے ریچیت عنبر و عطران
ساز کنت پکے زیور و سہتاں

پہری رنگ عنیست من آرام

ہشتگ و سینگار تہ گل اندام

رحم بکن دابانی گلیں انور

پیش حاضر بین خلوت عیبگر

یک دمے چاریں تھی رخ انور

شکر گرین گوں خالق داور

★ ★ ★ ★

★ ★ ★ ★

دل پر سحر کہ ساز کنت
 خاکیں بت ۽ بیدار کنت
 شیریں زبان ۽ آر کنت
 پر راستی ۽ گفتار کنت
 شکر ۽ اچا ستار کنت
 راز ۽ عجب اظہار کنت
 شیر و دلیراں بار کنت
 سستیں دلاں بیدار کنت
 عاقل اما انت ہوش کنت
 شاہیں خدا ہم جوش کنت
 گہ مردم ۽ را شات کنت
 گاہے غمان ۽ زیات کنت
 گاہ مرگ گاہے سیر کنت
 گاہے عجب دلگیر کنت
 بندہ بچھے تدبیر کنت
 کل صاحب تقدیر کنت

گندت منی بیل و یلان
آخر زمانی هکلان

جنگان جڑی بسته شان
گوارنت ابر سکیں تلان

پر صالح مجد ۽ سر ۽
اوست نبی دعوا گر ۽

عباس شیر بهیمین فر ۽
پنجگور کیچ تن مکران

همچو کہ بانز گون کوثران
کلیں جہاں ۽ خوار کتہ

سا کاو تیگ ۽ گار کتہ
عالم میا راں بار کتہ

چندی بلوچاں گار کتہ
حون پہ حساب ۽ بٹے نہ انت

مرد ۽ نشانی چو نہ انت
ایمانی سٹوبے گون نہ انت

باران ۽ گندین پہ نظر
نامردی ۽ گیگ و گذر

گردنت بے شون و حبر
 بازن پہ، خیر ء وس کتہ
 نون اچ دلیل ء بس کتہ
 عباس مڑا داریں سرے
 داری گرانیں لشکرے
 کیچ ناقلات ء بے گوئوے
 خلقت گشیت زور آورے
 کس دے زوت نہ کنت
 دعوا گری کرت نہ کنت
 غیر اچ منی ہیسی سر ء
 پر توکل ء رب ء در ء
 پر حکمت پیغمبر ء
 زورن خدائی داور انت
 حضرت رسولن لشکرائت
 یارن ابابکر ہمرانت
 عثمان و شیریں خیدرائت
 جبریل فوج ء سرورانت
 عزرائیل بدانی گہن گرائت

سی جز کلامن اسپرانت

شمشیرن عبدالقادر انت

دل اڈن اسم ۽ اعظم انت

عباسی جنگن لازم انت

پر صالح مجد چون کنیں

آس ۽ دو دیما روک کنیں

خیر و شران نوک کنیں

پر شمشیر و شعرش دور کنیں

یاران بیا ات شور کننت

شاباش و پٹ ۽ تور کننت

سانڈان مدام ۽ مست کننت

باز عاقلان ۽ پرس کننت

مرد و لگوران درس کننت

مردے اگر پشہمندگ انت

پر مرد لگوری گندگ انت

تا قیامت ۽ شرمندگ انت

چندا ہدی پشت حندگ انت

نوڑیے مہبت جنگ و غزا

چیرنت خداوندی قضا

ہر دینکہ بیت آئی رضا

نے شاہ مانیت نے گدا

نے شہر و ملکے من پدے

پیشی تمام بوتنت کجا

توکل کنت دوست پر خدا

آسے ے پیرینت لدے

مانیت نصیحتے پدے

★ ★ ★ ★

گفتار یوسف خان اور ماڑھی

★ ★ ★ ★

دوشی اٹکنگن سردیں نو د

شراش گورتگ و پرآن جو

ہم کردن گیا بین شہہ جو

رفتن من سری بازار ء

واب ء دیستگن دوست ء را

عہدے گون جنک بستن

دراہیگ ء پدائے نشتن

شپ کہ گوستگ و روج بوتہ

سنٹوئیں مکسکان وار تہ

جان چو گوالگ ء در رتکہ

ہر دو دیدگون چست کرتہ

ماہیں دوست منی پیدا کیں

سے مہری پلو چنڈانیں

دپ گون آماں کندانیں

دست و مندریگان شانانیں

آمان و پدا پدا چارانیں

شار ۽ دامن ۽ دارائیں
نارنجیں گوراں دارائیں
سرین ۽ چو کرپہ ہروشائیں
تئی درائیگ ۽ لگوروننداں
نہ کہ چو منیں ورنائے
صبرت چہ سر ۽ پر گوستہ
دوست و دشمنوں و اب گیتہ
مردوں مں زر ۽ گبار تہ
ماہیگے ۽ بچونڈاں چماں
کونڈانے ورنت دراجیناں
ہردوپسگون و اب گیتکاں
بے زارین مں ۽ سے کار ۽
نمب ۽ ٹپر ۽ چیر گیجگ
چک ماتیں جن ۽ مونڈینگ
عیش و لذت ۽ جوڑینگ
ورنابہنگت وارتگ و بیہوشے
چکاں دہی و زودیناں
سرزیگ ۽ زبادوں پٹاں

آسک ۽ دانگنت ڄم و پونز
کوهی پاچناں شر بروان
سیسوان رواج کدروکیں
کبگ ۽ لڏگ و پورتیں گام
سہمار ۽ وتی تلکیں میان
کرگوش ۽ وتی لہمیں جان
درست اش دانگنت پجی ۽
یوسف خان دپ ۽ گالاں دار
گڈی قصہاں رند ۽ بیار

* * * *